

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

ENARRATIONES

IN

PSALMOS.

ENARRATIO I

IN PSALMUM XXXIV.

SERMO I^r.

De prima parte Psalmi.

I. PSALMUM istum nobis a jubentibus fratribus et co-episcopis meis impositum esse² ad tractandum, noverit Charitas Vestra. Voluerunt ut hinc omnes aliquid audiamus. Ab illo enim omnes audimus, a quo pariter discimus, et in cujus schola condiscipuli sumus. Titulus ipsius moram nobis non facit, brevis est enim, et ad intelligendum, maxime nutritis in Ecclesia Dei, non difficilis. Habet enim, « Ipsi David. » Psalmus ergo ipsi David : David interpretatur fortis manu, vel Desiderabilis. Psalmus ergo manu

¹ Habitus tempore alicujus concilii. — ² Vide. D. Guillon, tom. XXI, pag. 446-449.

forti et desiderabili, qui nostram mortem vicit, qui nobis vitam promisit: in hoc enim manu fortis, quia mortem nostram vicit; in hoc desiderabilis, quia vitam æternam promisit. Quid enim fortius manu hac, quæ tetigit loculum, et mortuus resurrexit¹? Quid fortius manu hac, quæ mundum vicit, non ferro armata, sed ligno transfixa? Quid autem desiderabilius eo, quem non videntes Martyres, mori voluerunt, ut ad illum pervenire mererentur? Ergo Psalmus illi: illi cor nostrum, illi lingua nostra digna cantet: si tamen ipse dignabitur donare quod cantet. Nemo illi cantat digna, nisi qui ab illo acceperit quod cantare possit. Denique hoc quod modo cantamus, Spiritu ejus dictum est per Prophetam ejus, et in eis verbis ubi nos agnoscimus et ipsum. Nec injuriam facimus, quia dicimus nos et ipsum: quoniam cum esset in cælo, sic clamavit: « Quid me persequeris²: » cum eum nemo tangeret, et nos in terra laboraremus. Ergo vocem ejus audiamus, nunc corporis, nunc capitis. Est enim Psalmus iste invocans Deum contra inimicos in tribulationibus hujus sæculi: et utique ipse est Christus, tribulato tunc capite, tribulato nunc corpore: tamen per tribulationes omnibus membris suis dans vitam æternam, quam promittendo desiderabilis factus est.

II. « Judica, inquit, Domine, nocentes me, expugna » impugnantes me³. Si Deus pro nobis, quis contra nos⁴? » Et unde hoc nobis præstat Deus: « Apprehende, inquit, » arma et scutum, et exurge in adjutorium mihi⁵. » Magnum spectaculum est, videre Deum armatum pro te. Et quod ejus scutum? quæ arma: « Domine, inquit alio loco » homo iste qui et hic loquitur, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos⁶. » Arma autem ejus, quibus non

¹ Luc. vii, 14. — ² Act. ix, 4. — ³ Psal. xxxiv, 1. — ⁴ Rom. viii, 31. — ⁵ Psal. xxxiv, 2. — ⁶ Id. v, 13.

solum nos muniat, sed etiam percutiat inimicos, si bene profecerimus, et nos erimus. Sicut enim nos, ut armemur, ab illo habemus, sic ipse armatur de nobis. Sed ipse de his armatur quos fecit, nos de his armamur quæ ab ipso accepimus qui nos fecit. Dicit hæc quodam loco arma nostra Apostolus, « Scutum fidei, et galeam salutis, et » gladium spiritus, quod est verbum Dei¹. » Armavit nos talibus armis, qualibus audistis, laudabilibus et invictis, insuperabilibus et splendidis; spiritualibus sane atque invisibilibus, quia et hostes invisibiles expugnamus. Si vides hostem tuum, videantur arma tua. Armamur earum rerum fide quas non videmus, et sternimus hostes quos non videmus. Verumtamen, charissimi, arma ista ne putetis sic esse, ut quasi quod scutum est, semper scutum sit; aut quod galea est, semper galea sit; aut quod lorica est, semper lorica sit. In istis enim armis corporalibus ita est, quanquam et de ferro quæ fiunt mutari possint, ut ex gladio fiat securis: tamen ipsum Apostolum videmus dixisse quodam loco, lorica fidei², et alio loco dixisse scutum fidei. Ergo ipsa fides, et lorica potest esse et scutum: scutum est, quia tela inimicorum excipit et repellit: lorica est, quia interiora tua transfigi non sinit. Hæc arma nostra: Dei autem quæ? Legimus quodam in loco, « Erue ab impiis animam meam, frameam tuam ab » inimicis manus tuæ³. » Quod superius dixit: « Ab impiis; » hoc sequenti versu, « Ab inimicis manus tuæ: » et quod superius dixit: « Animam meam; » hoc sequenti versu: « Frameam tuam, » id est, gladium tuum. Ergo frameam Dei, dixit animam suam: « Erue, inquit, ab impiis animam meam, id est, ab inimicis manus tuæ erue » frameam tuam. » Apprehendis enim animam meam, et debellas inimicos meos. Et quid est anima nostra, quam-

¹ Ephes. vi, 16, 17. — ² Thess. v, 8. — ³ Psal. cxi, 21.

vis splendida, quamvis producta, quamvis acuta, quamvis uncta, quamvis luce sapientiæ et coruscatione vibrata? Quid est ipsa anima nostra, aut quid potest, nisi Deus illam teneat et pugnet de illa? Nam quælibet optime facta framea, si non habeat bellatorem, jacet. Dixeramus autem in armis nostris, non quasi aliquid fixum accipi debere, ut quod est res una, ipsa aliud esse non possit: sic et in armis Dei invenimus. Ecce animam Justi dixit frameam Dei: iterum dicit animam justi esse sedem Dei; anima justi sedes sapientiæ¹. Ergo quidquid vult, facit de anima nostra. Cum in manu ejus est, utatur ea quemadmodum vult.

III. Exurgat ergo, (sic enim invocatus est,) apprehendat arma, exurgat in adjutorium nobis. Unde exurgat, alio loco etiam dicitur illi ipsa voce: « Exurge, quare obdormis, Domine²: » Et quando ille dicitur dormire, nos dormimus: et quando ille dicitur exurgere, nos excitamur. Nam et Dominus dormiebat in navi; et ideo fluctuabat navis, quia dormiebat Jesus. Nam si illic vigilaret Jesus, non fluctuaret navis. Navis tua, cor tuum: Jesus in navi, fides in corde. Si meministi fidei tuæ, non fluctuat cor tuum: si oblitus es fidem tuam, dormit Christus: observa naufragium. Verumtamen quod restat fac, ut si dormierit excitetur; dicas illi: Domine, exurge, perimus: ut increpet ventos, et fiat tranquillitas in corde tuo³. Recedent enim omnes tentationes, aut certe nihil valebunt, quando Christus, hoc est, fides tua, vigilaverit in corde tuo. « Exurge » ergo quid est: Innotesce, appare, sentire. « Exurge ergo in adjutorium mihi. »

IV. « Effunde frameam, et conclude adversus eos qui me persequuntur⁴. » Qui sunt qui te persequuntur? Forte vicinus tuus, aut ille quem læsisti, aut cui fecisti

¹ Sap. vii. — ² Psal. xliii, 23. — ³ Matth. viii, 24. — ⁴ Psal. xxiv, 3.

injuriam, aut qui vult auferre res tuas, aut contra quem prædicas veritatem, aut cujus peccatum objurgas, aut quem male viventem bene vivendo lædis. Sunt quidem et isti inimici nostri, et persequuntur nos: sed alios docemur inimicos nosse, contra quos invisibiliter dimicamus, de quibus nos admonet Apostolus dicens: « Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, » id est, adversus homines; non adversus eos quos videtis, sed adversus eos quos non videtis: « Adversus principes et potestates et rectores mundi, tenebrarum harum¹. » Cum diceret enim rectores mundi, (dicebat quippe de diabolo et angelis ejus,) cavendum erat ne male intelligerent homines, et putarent a diabolo et dæmonibus ejus mundum regi. Sed quia mundus dicitur hæc fabrica quam videmus, et in peccatoribus dicitur mundus, et in eis qui diligunt mundum, de quibus dictum est: « Et mundus eum non cognovit²: » et de quibus dictum est: « Totus mundus in maligno positus est³: » exposuit Apostolus cujus mundi essent rectores, « Tenebrarum, inquit, harum. Rectores mundi dico, rectores tenebrarum harum. » Rursus cogit nos intelligere quid dixerit: « Tenebrarum harum. » Quarum tenebrarum rectores sunt diabolus et angeli ejus? Omnium infidelium, omnium iniquorum, de quibus dictum est: « Lux lucet in tenebris, et tenebræ eam non comprehenderunt⁴. » Denique ex ipsorum numero credentibus multis, quid dicit idem Apostolus: « Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino⁵. » Non vis regi a diabolo: Migra ad lucem. Et unde migrabis ad lucem, nisi effundat ille frameam, et eruat te ab inimicis tuis, et a persequentibus te: Quomodo effundit frameam: Quoniam jam audivi-

¹ Ephes. vi, 12. — ² Joan. i, 10. — ³ I Joan. v, 19. — ⁴ Joan. i, 5. — ⁵ Ephes. v, 8.

mus quid sit framea ipsius : anima enim justus est. Abundant justus, et effunditur framea, et concluditur adversus inimicos. Nam de ipsa effusione frameæ monens Apostolus ut juste vivamus, in consequenti ait : « Ut adversarius » revereat, nihil habens de nobis dicere pravum¹. » Conclusum est adversus eum, quia quod loquatur adversus sanctos, non potest invenire.

V. Et unde erunt justus? Aut quid dicunt inimici qui nos persequuntur? Invisibiles illi quid dicunt inimici? Isti nihil? Maxime suggeritur humano cordi ab invisibiliter expugnantibus inimicis, quia Deus nobis non est adjutor : ut requirentes alia adjutoria, inveniamur invalidi, et ab inimicis ipsis capiamur. Hoc ergo suggeritur. Contra istas voces maxime vigilare debemus, quæ in alio Psalmo ostenduntur : « Multi insurgunt adversum me, multi dicunt animæ meæ : Non est salus illi in Deo ejus². » Contra istas voces quid hic dicitur? « Dic animæ meæ : » Salus tua ego sum³. » Cum dixeris animæ meæ : « Salus tua ego sum, » juste vivet, ut neminem in adjutorium præter te quæram.

VI. Et quid sequitur? « Confundantur et reveantur » requirentes animam meam⁴. » Ad hoc enim illam requirunt, ut perdant. Nam utinam bene quærant! In alio quippe Psalmo hoc reprehendit in hominibus, quia non erat qui requiret animam ipsius : « Perit fuga a me, et non est qui requirat animam meam⁵. » Quis est ille qui dicit : « Non est qui requirat animam meam? » Numquid forte ille est, de quo tanto ante prædictum est, « Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea ; ipsi vero consideraverunt et conspexerunt me ; diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem

¹ Tit. II, 8. — ² Psal. III, 2. — ³ Id. XXXIV, 3. — ⁴ Ibid. 4. — ⁵ Id. CII, 5.

» meam miserunt sortem¹? » Jam omnia ista ante oculos eorum fiebant, et nemo erat qui requiret animam ejus. Invocemus ergo, fratres, ut dicat animæ nostræ : « Salus tua ego sum ; » et aperiat aures ejus, ut audiat dicentem : « Salus tua ego sum. » Dicit enim, sed quidam obsurdescunt : unde audiunt potius persequentes inimicos in tribulatione constituti. Si aliquid deest, si in angusto est anima, in inopia temporalium, quærit auxilium plerumque a dæmonibus, arreptitios dæmonum vult consulere, sortilegos quærit : persecutores illam hostes invisibiles adierunt, intraverunt, expugnaverunt, captivaverunt, vicerunt, dicendo : « Non est salus illi in Deo ejus. » Obsurduit contra vocem dicentem : « Salus tua ego sum. Dic animæ meæ : Salus tua ego sum, ut confundantur et » reveantur requirentes animam meam, » cui dicis tu, » Salus tua ego sum. » Audiam dicentem mihi, « Salus tua ego sum. » Aliam salutem non requiram, præter Dominum Deum meum. De creatura mihi salus suggeritur; ab ipso est : et si levo oculos meos in montes, unde veniat auxilium mihi ; non tamen a montibus, « Sed auxilium meum a Domino, qui fecit cælum et terram². » In ipsis temporalibus angustiis per hominem subvenit Deus ; salus tua ipse est. Per Angelum subvenit Deus ; salus tua ipse est. Omnia illi subjecta sunt, et ad istam quidem vitam temporalem subvenit, alii inde, alii inde : æternam vitam non dat nisi de se. Ecce in angustiis constituto non subest quod quæris, sed adest quem quæris. Et illum quære qui deesse nunquam potest. Subtrahantur quæ dedit ; numquid subtrahitur qui dedit? Reddantur quæ dederat : numquid ipse sunt divitiæ cum reddita fuerint illa, et non ille qui subtraxerat probando, et reddidit consolando? Consolatur enim quando nobis ista non desunt.

¹ Psal. XXI, 17-19. — ² Id. CXX, 2.

Consolatur tanquam in via, sed si nos intelligamus viam: quia tota ista vita, et omnia quibus uteris in hac vita, sic tibi debent esse tanquam stabulum viatori, non tanquam domus habitatori. Memento peregrisse te aliquid, restare aliquid: divertisse te ad refectionem, non ad defectionem.

VII. Sunt qui dicunt: Deus bonus, magnus, summus, invisibilis, æternus, incorruptibilis, vitam æternam nobis daturus est, et illam incorruptionem quam in resurrectione promisit: ista vero sæcularia et temporalia ad dæmones pertinent, et ad potestates illas harum tenebrarum. Dicendo hæc, quando amore implicantur harum rerum, dimittunt Deum, quasi ad quem ista non pertineant; et quærunt nefandis sacrificiis, ac nescio quibus remediis, aut nescio qua hominum illicita persuasione, providere sibi quod temporale est, veluti pecuniam, uxorem, filios, et si qua sunt quæ humanam vitam aut consolantur transeuntem, aut impediunt ambulantem. Contra istam opinionem divina providentia vigilante, ut ostenderet Deus ad se pertinere ista omnia, et in sua esse potestate, non solum æterna quæ in futurum promisit, verumetiam temporalia quæ in terra dat quibus voluerit, et quando voluerit opportune, sciens cui det, cui non det, tanquam medicus medicamenta, sciens melius morbum ægroti quam ipse ægrotus: ut ergo Deus hoc ostenderet, distribuit tempora Veteris et Novi Testamenti. In Veteri Testamento promissiones sunt rerum terrenarum; in Novo autem regni cœlorum. Pleraque præcepta Deum colendi et recte vivendi, ipsa sunt et ibi et hic: sed quia promissio ibi alia videtur, alia hic; jubentis imperium et obedientia servientis eadem est, sed merces quasi non est eadem. Etenim illis dictum est, ut accipiatis terram promissionis, ut in illa regnetis, ut inimicos vestros superetis, ut ab eis non subjugemini, ut omnia vobis abundant in hac terra,

ut filios procreetis¹. Hæc terrena promissa sunt, sed tamen figurata. Fac aliquos sic illa accipere, quomodo promissa sunt: et vere multi sic acceperunt. Nam data est terra filiis Israël, datæ sunt divitiæ, dati sunt filii et sterilibus et aniculis rogantibus Deum, et de ipso solo præsummentibus, et alium sibi adiutorem nec ad ista quærentibus. Vocem Domini in corde audierunt: « Salus tua ego » sum. » Si ad æterna, quare non ad temporalia? Ostendit hoc Deus in causa viri illius sancti Job: quia et ipse diabolus auferendi hæc non habet potestatem, nisi cum acceperit a summa illa potestate. Invidere potuit Sancto, nocere numquid potuit? Accusare potuit, damnare numquid potuit? numquid valuit aliquid tollere, numquid vel unguem, numquid vel capillum lædere, nisi Deo diceret: « Mitte manum tuam? » Quid est, « Mitte manum tuam? » Da potestatem. Accepit. Ille tentavit, ille tentatus est. Tentatus tamen vicit, tentator victus est. Deus enim qui diabolo permiserat ut illa tolleret, illum servum suum interius non deseruerat, et ad ipsum diabolum superandum animam servi sui frameam sibi fecerat. Quantum valet hoc? De homine dico. Victus in paradiso², victor in stercore. Ibi victus est a diabolo per mulierem, hic vicit diabolum et mulierem. « Locuta es, inquit, tanquam una » ex insipientibus mulieribus. Si bona percepimus de » manu Domini, mala quare non sustineamus³? » Quam bene audierat: « Salus tua ego sum. »

VIII. « Confundantur et reveantur requirentes animam meam⁴. » Respice ad homines. « Orate, inquit, pro » inimicis vestris⁵. » Sed hic prophetia est. Et quæ figura optandi dicuntur, animo prophetandi explicantur. Illud fiat et illud fiat, nihil est aliud quam, hoc et hoc futurum

¹ Exod. xxxi, 25-31. — ² Job. i, 11. — ³ Gen. iii, 6. — ⁴ Job. ii, 10. — ⁵ Psal. xxxiv, 4. — ⁶ Matth. v, 44.

est. Sic ergo audite prophetiam : « Confundantur et reve-
 » reantur requirentes animam meam. » Quid est, « Con-
 » fundantur et reveantur? » Confundentur et reve-
 buntur. Factum est enim : multi salubriter confusi sunt,
 multi reveriti a persecutione Christi ad societatem mem-
 brorum ejus devota pietate transierunt : et non fieret hoc,
 nisi confunderentur et revererentur. Ergo bene illis op-
 tavit. Sed quia duo sunt genera eorum qui vincuntur :
 duobus enim modis vincuntur, aut ad hoc vincuntur ut
 convertantur ad Christum, aut ad hoc vincuntur ut dam-
 nentur a Christo : explicata sunt et hic duo ipsa genera,
 obscure quidem, sed intellectorem desiderant. De his qui
 convertuntur, accipe quod dictum est : « Confundantur
 » et reveantur requirentes animam meam. Avertantur
 » retrorsum. » Non præcedant, sed sequantur ; non dent
 consilium, sed accipiant. Nam Petrus præcedere voluit Do-
 minum, quando Dominus de passione sua futura diceret :
 consilium illi quasi salutis voluit dare, consilium salutis
 æger salvatori. Et quid ait Domino de illa futura sua pas-
 sione confirmanti? Absit a te, Domine, propitius tibi esto,
 non fiet istud. Præcedere volebat, ut Dominus sequeretur.
 Et ille quid? « Redi retro Satanas¹. » Præcedendo Satanas
 es, sequendo discipulus eris. Hoc ergo et istis : « Aver-
 » tantur retrorsum, et confundantur, qui cogitant mihi
 » mala. » Cum enim cœperint retrorsum sequi, jam non
 cogitabunt mala, sed desiderabunt bona.

IX. Quid alii? Non enim omnes sic vincuntur, ut con-
 vertantur et credant : multi in pertinacia remanent ; multi
 spiritus præcedendi servant in corde ; et si non exerunt,
 tamen parturiunt, et ubi locum invenerint pariunt. De
 talibus quid sequitur? « Fiant tanquam pulvis ante faciem
 » venti². Non sic impii, non sic, sed tanquam pulvis quem

¹ Matth. xxvi, 22, 23. — ² Psal. xxxiv, 5.

», projicit ventus a facie terræ¹. « Ventus tentatio est,
 pulvis iniquus. Quando venerit tentatio, tollitur pulvis :
 nec stat, nec resistit. « Fiant tanquam pulvis ante faciem
 » venti : et Angelus Domini tribulans eos. Fiat via eorum
 » tenebræ et lubricum². » Horrenda via. Tenebras solas
 quis non horreat? Lubricum solum quis non caveat? in
 tenebris et lubrico qua is? ubi pedem figis? Sunt ista duo
 mala magnæ pœnæ hominum : tenebræ, ignorantia ; lubri-
 cum, luxuria. « Fiat via eorum tenebræ et lubricum : et
 » Angelus Domini persequens eos : » ut non possint stare.
 Nam unusquisque in tenebris et lubrico cum viderit quia
 si pedem moverit, labitur, et lux illi ante pedes non est ;
 vel hoc forte facit, ut expectet donec luceat : sed ibi est
 Angelus Domini persequens eos. Hæc eis futura prædixit,
 non quasi ut evenirent optavit. Quanquam et Propheta in
 Spiritu Dei sic ea dicat, quomodo illa Deus facit, certo
 iudicio, bono, justo, sancto, tranquillo, non perturbatus
 ira, non amaro zelo, non animo inimicitarum exercen-
 darum, sed justitia vitiorum puniendorum : verumtamen
 prophetia est.

X. Unde autem tanta mala ista? Quo merito? Audi quo
 merito : « Quoniam gratis absconderunt mihi muscipulæ
 » suæ corruptionem³. » In ipso capite nostro attendite,
 hoc fecerunt Judæi, absconderunt muscipulæ suæ cor-
 ruptionem. Cui absconderunt muscipulam? Qui videbat
 corda abscondentium. Sed tamen erat inter illos ignoranti
 similis quasi falleretur, cum illi in eo deciperentur, in quo
 eum falli arbitrabantur. Ideo enim ille tanquam falleba-
 tur inter illos vivens, quia nos inter tales sic victuri era-
 mus, ut sine dubio falleremur. Ille videbat traditorem
 suum⁴, et elegit illum magis ad opus necessarium. Illius
 malo magnum bonum operatus est : et tamen inter duo-

¹ Psal. i, 4. — ² Id. xxxiv, 6. — ³ Ibid. 7. — ⁴ Joan. xii, 11.

decim electus est, ne ipse duodenarius tam exiguus numerus esset sine malo. Hoc ad exemplum nostræ patientiæ, quoniam necesse erat ut inter malos viveremus; necesse erat ut malos, sive scientes, sive nescientes, toleraremus: exemplum patientiæ præbuit ne deficias, cum cœperis inter malos vivere. Et quia illa schola Christi in duodecim non defecit, quanto magis nos firmi esse debemus, cum implentur in Ecclesia magna, quæ de malorum permixtione prædicta sunt? Neque enim videbat ipsa schola redditum semini Abrahæ quod erat promissum¹, et ipsam aream unde massa quæ implebit horreum², processura est. Quare igitur non, cum trituratur, in ea digne palea toleratur, donec ultima ventilatione purgetur? Hoc enim futurum est malis quod audistis.

XI. Sed tamen quid faciendum est? « Gratis absconderunt mihi corruptionem muscipulæ suæ³. » Quid est, « Gratis? » Quibus nihil mali feci, quibus nihil nocui. « Vane exprobraverunt animam meam. » Quid est, « Vane? » Falsa dicentes, nihil probantes. « Veniat illis muscipula, quam ignorant⁴. » Magnifica retributio, nihil justius. Illi absconderunt muscipulam, ut ego ignorarem: illis veniat muscipula, quam ignorant. Nam ego scio muscipulam ipsorum. Quæ autem muscipula illis ventura est? Illa quam ignorant. Audiamus ne forte dicat illam: « Veniat illis muscipula, quam ignorant. » Forte aliam illi absconderunt, alia illis ventura est? Non: sed quid? Criniculis peccatorum suorum unusquisque constringitur⁵. Inde decipiuntur, unde decipere voluerunt. Inde illis nocebitur, unde nocere conati sunt. Sequitur enim: « Et captio, quam occultaverunt, comprehendat illos. » Tanquam si quisquam veneni calicem præparet

¹ Gen. xvii, 2. — ² Matth. iii, 12. — ³ Psal. xxxiv, 7. — ⁴ Ibid. 8 — ⁵ Prov. v, 22.

alicui, et oblitus ebibat: et tanquam si foveam fodiat quisquam, in quam quisque inimicus ejus in tenebris incidat; et ille oblitus quod foderat, ambulans ea via prior illuc cadat. Prorsus, fratres mei, ita credite, ita certi estote: ita si est in vobis excellentior prudentiæ ratio, videte atque perspicite: Nemo malus non sibi prius nocet. Sic enim esse putate malitiam, quomodo ignem. Incendere vis aliquid: illud quod admoves, prius ardet; nisi ardeat, non incendit. Facula est, hanc faculam apponis ut aliquid incendat: numquid non ipsa facula quam apponis, prior ardet, ut aliquid possit incendere? Malitia ergo procedit ex te, et quem prius vastat nisi te? Quo profunditur rimum lædit, ubi radicem habet non lædit? Et quidem dico, quod malitia tua ut alteri non noceat fieri potest: ut autem tibi non noceat, fieri non potest. Nam quid nocitum est sancto viro Job¹, de quo prælocuti sumus? Quomodo in alio Psalmo dicitur: « Sicut novacula acuta fecisti dolium². » Quid fit de acuta novacula? Capilli, res superflue deciduntur. Quid ergo facis ei quem vis nocere? Si nequam tibi ad malum consentiat cui vis nocere, non malitia tua ei nocitura est, sed sua: si autem intus ipse malitia careat, et cor mundum subdat illi voci dicenti: « Salus tua ego sum, » forinsecus oppugnas, interiorem hominem non expugnas: malitia tamen tua ab interiore tuo procedit, te prius inanem reddit. Tu putris es intus, unde iste vermis processit, intus nihil integrum dereliquit. « Et captio, quam occultaverunt, comprehendat eos: et » in muscipula incidant in ipsa. » Non quod putabas forte paulo ante cum audires: « Veniat illis muscipula, quam » ignorant, » id est, quasi aliquid aliud ex occulto inevitabile. In qua ergo? In ipsa iniquitate, quam mihi absconderunt. Nonne hoc factum est Judæis? Dominus eorum

¹ Job. i, 22. — ² Psal. li, 4.